

חרדים

למה החרדים לא חוגגים את יום העצמאות בבמות המרכזיות?

מדוע החרדים אינם שותפים לחגיגות יום העצמאות? מדוע הם שוללים את קיומה של המדינה? מדוע הם אינם עומדים בצפירה? היתכן שציבור איכותי ומתחשב, שמצווה על הכרת הטוב, כבוד לזולת ונשיאה בעול, יפנה עורף לכל הקדוש והיקר לאחיו? יצאנו לבדוק

דודו כהן | ג' אייר התשע"ה | 22.04.15 | 09:47

יום הזיכרון בכותל (צילום: שרה שומאן / פלאש 90)

אחת הטעויות הנפוצות בקרב הציבור החילוני באשר לציבור החרדי נוגע למידת הקשר בינם לבין מדינת ישראל. רבים חושבים, בעיקר "תודות" לקיצוניים שמצוטטים בהרחבה בתקשורת, שהיהודים [החרדים](#) סובלים כאן במדינת ישראל, מתעבים אותה ואת מוסדותיה, מסרבים לחגוג את יום העצמאות, ולמעשה, שומרים על קשר עם הממסד רק בשביל לקבל הטבות שונות. אכן, ישנם פלגים שוליים וקיצוניים שמכריזים בגלוי על חוסר השתייכותם למדינה, אולם כל מי שמכיר מקרוב את הציבור החרדי יודע שהדברים בהחלט אינם נכונים.

"קודם כל, אסור לכפור בטובה", פותח הרב יצחק גבאי. "בוודאי שלשרוף את דגל המדינה או להתייחס למדינה בזלזול זו כפיות טובה. ישנם דברים שהציבור החרדי נהנה מהם, ויש שמחה על כך שיש מערכת ממשלתית שמחזיקה ומעריכה במידה כלשהי ערכים תורניים".

אבל?

"אבל יש לנו צער על כך שהמדינה, שאמורה להיות יהודית לפי השקפתנו, אינה מתנהגת בצורה יהודית-תורנית במערכת המשפט, [החינוך](#) ועוד. לא רואים את ההתנהגות היהודית כפי שהתורה הייתה מצפה ממדינה שנושאת על דגלה את השם 'ישראל'".

אז מאיפה מגיעה הקיצוניות של פלגים מסוימים ביהדות החרדית?

"לשיטתם, אם המדינה מונהגת על ידי אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, יש כאן פגם גדול ומהותי, והכל כבר פסול מעיקרו. אותם פלגים קיצוניים טוענים שלא רק שלא מדובר כאן ב'אתחלתא דגאולה' (התחלת הגאולה), אלא בדיוק הפוך. העובדה שאנשים שומרי תורה ומצוות מנהלים את החיים בארץ הקודש, מבחינתם היא מעין הוכחה לסבל ולצער שיש לפני בוא

המשיח. עם זאת, חשוב להדגיש: מדובר באחוז קטן למדי. רוב החרדים כיום נוקטים בגישה הרבה יותר מתונה כלפי המדינה. רובנו מסתכלים על הדברים בצורה גלובלית כמכלול, וכמובן שיש כאן גם דברים חיוביים וטובים".

אם כך, מדוע החרדים לא חוגגים ביום העצמאות? הרי הם בעצמם מאמינים שקום המדינה היא 'אתחלתא דגאולה'. מה ההבדל בינם לבין הדתיים הלאומיים?

"המושג 'אתחלתא דגאולה' אינו מהווה בהכרח סיבה לשמחה, משום שעדיין אנו מצפים לגאולה השלמה. אדם המבין מה יתרחש באחרית הימים, כשתהיה גאולת אמת, יבין שאיננו מתחילים להשתייך לזה באמת. אמנם שיבת העם לארצו היא חלק מנבואת העתיד, אך עדיין לא זכינו לביאת המשיח ולבניין בית המקדש, ולכן מוקדם לשמוח".

* * *

גם הרב פנחס בדוש מצביע על גורם נוסף שגרם ליהדות החרדית להירתע מהמדינה ומהממסד: הנטייה הממסדית להנחיל, ולעיתים אף לכפות, את התרבות החילונית. "יש משקעים של מאות אלפי משפחות שהגיעו לכאן כדתיות מאוד, וכשבאו לכאן נישלו אותם מכל הקניינים הרוחניים שלהם באופן מכוון. היום זה כבר ידוע, וגם בעיתונות החילונית פורסמו עדויות ומסמכים על כך", הוא אומר, אך מקפיד להדגיש שבכל זאת הרוב המוחלט של החרדים כיום בהחלט מתון וסובלני כלפי המדינה. לדבריו, מי שעושים את הרעש הם 30-40 אנשים שרובם לא גרים כלל בארץ.

אז נשאל הפוך: מאיפה נולדה הפתיחות הזו כלפי המדינה? למה רוב החרדים לא תפסו את אותו עיקרון של "הכל או כלום", שמנחה את הקומץ הקיצוני?

"גדולי ישראל בכללם באו ואמרו: מצד אחד אנחנו מתנגדים לתהליך החילוני, אבל מצד שני צריכים לראות את המציאות בראייה מפוכחת, ולבחון כיצד אפשר להתחבר ולהשפיע במצב הקיים. כך רואים שאגודת ישראל וש"ס שותפים במוסדות המדינה באופן כזה ואחר. כלומר, יש התנגדות אידיאולוגית, אבל גם חיבור בכל מיני צמתים, בהם בהחלט אפשר להסכים ולהגיע להבנות".

למרות זאת, עדיין לא רואים חרדים חוגגים ברחובות ביום העצמאות, תולים את דגל ישראל או אפילו עומדים בצפירה. עדיין יש פה תחושה של ניכור.

"הציבור החרדי מרגיש שלחגוג את היום הזה באותם מוטיבים שהציבור הכללי חוגג אותם - עם דגל, המנון וצפירה - זה למעשה לבוא ולומר שאנחנו מקבלים את הרעיון כמות שהוא. כיום ישנם קבוצות גם בציבור הדתי-לאומי שהפסיקו לחגוג את העצמאות אחרי ההתנתקות מגוש קטיף, כי הם לא הרגישו שהם יכולים לחגוג במצב כזה. אצלם יש דגש על האדמה והבתים, אצלנו יש צער

רב מחילול [שבת](#) או ממכירת [חמץ](#) בפרהסיה. אי אפשר לבוא לציבור כזה ולהגיד לו 'תחגוג!'. אני צריך להתחבר לרעיון כדי לחגוג.

ויש גם עוד נקודה: יש חוסר רגישות מסוים לקבוע את היום הזה דווקא בלב ספירת העומר. כבר אלפי שנים עם ישראל נוהג שלא שומעים מוזיקה בעומר, בגלל מות 24 אלף תלמידי רבי עקיבא, וזה נקבע מדורי דורות, הרבה לפני קום המדינה".

* * *

גם [הרב אלי עמר](#) מציג גישה מתונה מאוד כלפי המדינה, כמעט הפוכה מהאופן שמצטייר במדיה הכללית. "באופן כללי אין לחרדים בעיה עם המדינה", הוא מדגיש. "אנחנו חיים פה, משלמים מיסים, ביטוח לאומי וארנונה כמו כל אזרח רגיל במדינה. בכלל, ארץ ישראל מיוחדת מאוד עבור האדם היהודי. הארץ הובטחה לאברהם אבינו, לכן ודאי שהיחס לארץ בהחלט חיובי. עם זאת, בזמן שמציינים את יום העצמאות - זו לא סיבה לחגיגה מוחצנת בעינינו.

החגים ביהדות נקבעו רק על ידי אנשי כנסת הגדולה או על ידי חכמי ישראל. אין חגים שאנחנו קובעים בעצמנו. [חנוכה](#) הוא החג האחרון שנקבע על ידי כל [חכמי ישראל](#) מתוך קונצנזוס כללי. יותר מזה, גם כשכבר נקבע חג - לעולם הוא לא נקבע על ניצחון, כיבוש וחרב. גם כשהושע כבש את הארץ, לא נקבע חג באותו הקשר. אפילו בקריעת ים סוף כתוב שלא אומרים הלל, כלומר לא עושים חגיגה. מחפשים ביהדות מאורע אחר, אולי בהקשר דומה, אבל לא על עצם הניצחון בחרב. צריך לזכור שמתן העצמאות למדינת ישראל על ידי האו"ם אירע בכלל בכ"ט בנובמבר. ה' באייר הוא למעשה יום הכרזת המדינה על ידי האסיפה המכוננת, תוך כדי מלחמת השחרור שפרצה זמן קצר מאוד לאחר מכן. המדינה בעצם נולדה במלחמה. כמובן שיש מי שמעניק לכך פרשנות מחרחרת ריב, כאילו אנחנו נגד המדינה, אבל זה בפירוש לא נכון".

ועדיין, רוב החרדים לא ממש משתלבים במוסדות הממלכתיים של המדינה, כמו למשל במערכת החינוך.

"אנחנו עושים כך רק כאשר החיבור למוסדות הממלכתיים מתנגש עם חוקי התורה, כמו חינוך שאינו על פי מורשת ישראל סבא, אבל זה לא חיכוך בין הדתיים למדינה, אלא בין התורה למדינה. במערכת החינוך הממלכתית הלימודים מעורבים, בנים-בנות ביחד גם בכיתות גבוהות יותר, יש מסרים שאינם משקפים את רוח היהדות אלא מהווים ייבוא של תרבויות אחרות, והכי חשוב: מעבירים שם ידע ולא מוסר. מערכת החינוך העצמאית-חרדית שמה דגש בדיוק על הנקודות האלה: הפרדה בין המינים, הקנייה של ערכים ומידות טובות לצד ידע אינפורמטיבי, יום לימודים ארוך ואמיתי, תפילות וכו'. מאוד קל לראות בזה בדלנות, אבל אפילו שר החינוך התבטא לא מזמן

ואמר שחבל שלא מלמדים 'שמע ישראל' בבתי הספר החילוניים. התורה היא לא רק של הדתיים אלא של כל עם ישראל, אז בברכה, שכולם יבואו ויכירו. למה להסתיר מילד יהודי את המורשת שלו?"

* * *

באשר לפולמוס הקבוע לגבי הצפירה ביום הזיכרון וביום השואה, מזכיר הרב גבאי, שצפירה לא נמצאת כלל בתרבות היהודית, אלא לקוחה מטקסי אומות העולם: "יהודי השומר אמונים ליהדותו, מוקיר ומעריך את קדושי השואה וחללי הקרבות אשר מסרו נפשם על קידוש השם. דווקא מחמת הערכה זו אינו מוכן להסתפק בעמידה בצפירה כאלמנט מרכזי לזכרם. היהדות החרדית, על כל גווניה, תורמת לאותם הרוגים – שאגב, רבים מהם בשואה היו חרדים בעצמם – לא רק בעמידה בצפירה, אלא בלימוד משנה אשר גורם טובה ועילוי נשמה לאותם קדושים. הרוב המוחלט של החרדים בהחלט עומדים בצפירה כאשר הם הולכים ברחובות הערים החילוניות, או כשנמצאים בחברת אנשים משאר המגזרים, בכדי לא לפגוע בסמלי הציבור הכללי, וגם כדי לא לעורר שנאה. אנו עומדים בצפירה ובמקביל קוראים פרקי תהילים".

אז איך יש את האייטם הקבוע במהדורות החדשות, שבו מראים חרדים ששוב לא עמדו בצפירה?

"על פי רוב הצילומים מתמקדים ברחובות ובריכוזים החרדיים, ששם באמת הם לא מוצאים לנכון לעמוד, כי הם דוגלים בשיטה אחרת. החרדים, למעשה, מקדישים לעילוי נשמות החללים 365 ימים בשנה, בלימוד ובתפילות לעילוי נשמתם, ולא מסתפקים בעמידה בצפירה שלוש פעמים בודדות בשנה".

* * *

"אנחנו רואים במדינת ישראל הארת פנים מהקב"ה, שהרי יש כאן תהליך של קיבוץ גלויות", מסכם באופטימיות הרב בדוש. "אף אחד לא מתעלם מזה. אם תסתובב בגושים החרדיים תראה שביום העצמאות עורכים ימי עיון ומקיימים ארוחות צהריים חגיגיות. כן מוצאים את הדרך, אבל זיקוקים וחגיגות, כולל אופי החגיגות, הם לא ממש כוס התה שלנו. גם מי שמארגן את החגיגות לא מצפה לפנות לציבור החרדי, ובהתאם לכך גם אופי התכנים על בימות העצמאות. לכן, אנחנו משתתפים במשחק הדמוקרטי, ורואים את עצמנו כחלק בלתי נפרד מהעם הזה, אבל לא בסממנים שאינם הולמים את דרך התורה והיהדות".